Eduskunnan lakivaliokunta 17.9.2015
TEM/ hallitussihteeri Paula Laine-Nordström

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (liikesalaisuuksien suoja)

- Liikesalaisuuksien suojaa koskevan direktiiviehdotuksen trilogineuvottelut aloitetaan syyskuussa 2015. U-jatkokirjeen tavoitteena on antaa eduskunnalle tilannekatsaus direktiiviehdotuksen käsittelystä.

- Komissio antoi direktiiviehdotuksen marraskuussa 2013. Direktiiviehdotus koskee liikesalaisuuksien suojaamista laittomalta hankinnalta, käytöltä ja julkistamiselta. Tavoitteena on EU:n tasolla varmistaa, että sisämarkkinoilla tarjotaan riittäviä ja yhtenäisiä oikeussuojakeinoja liikesalaisuuksien laittoman hankinnan, käytön ja ilmaisemisen varalta. Nykyisin liikesalaisuuksien suojan sisältö ja käytettävissä olevat oikeussuojakeinot vaihtelevat EU:n jäsenvaltioissa.

- Suomen kanta määriteltiin U-kirjelmässä (U 5/2014), jota täsmentävät eduskunnan siihen liittämät huomiot. Tällä muistiolla ei esitetä Suomen peruskantaa muutettavaksi.

(Asian käsittelystä neuvostossa ja Euroopan Parlamentissa)

- Direktiiviehdotus käsiteltiin neuvostossa kokonaisuudessaan Kreikan puheenjohtajuuskaudella erittäin nopeassa aikataulussa. Käsittely oli siten poikkeuksellinen, että kanta neuvostossa lyötiin lukkoon antamalla yleisnäkemys jo toukokuussa 2014, vain puoli vuotta ehdotuksen antamisen jälkeen. Suomi hyväksyi neuvoston yleisnäkemyksen toukokuussa 2014.

- Asian käsittely parlamentissa taas siirtyi parlamenttivaalien vuoksi uudelle parlamentille ja asia näin ollen käsiteltiin parlamentin valiokunnissa varsinaisesti vasta keväällä 2015. Tavallisesti direktiiviehdotusta käsitellään samanaikaisesti neuvostossa ja Euroopan parlamentissa. Parlamentin valiokunnista vastuuvaliokuntana toimi oikeudellisten asioiden valiokunta (JURI), joka antoi mietintönsä asiassa 16.6.2015 suosittaen trilogineuvottelujen aloittamista. Trilogineuvottelut aloitetaan syyskuussa.

- Alkuperäisessä direktiiviehdotuksessa oli useita ongelmallisia kohtia. Näitä olivat etenkin asianosaisen oikeutta tutustua oikeudenkäyntiaineistoon ja oikeuteen osallistua asian käsittelyyn tuomioistuimessa rajoittavat säännökset (8 artikla), säännökset kantajalle määrättävästä seuraamuksesta perusteettoman kanteen nostamisesta (6 artikla) sekä säännökset liikesalaisuutta koskevan kanteen lyhyestä vanhentumisajasta (7 artikla).

- Alkuperäisen direktiiviehdotuksen 6 artiklan mukaan asian saattamisesta tuomioistuimen ratkaistavaksi tulisi voida seurata rangaistusluonteinen sanktio. Suomen näkemyksen mukaan velvollisuus korvata vastapuolen oikeudenkäyntikulut pitäisi olla riittävä seuraamus perusteettoman kanteen nostamisesta. Neuvoston yleisnäkemyksessä kohdan muotoilu liikkui

joustavampaan suuntaan. JURIn mietinnön mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kantajalle on mahdollista määrätä seuraamus perusteettoman kanteen nostamisesta (artikla 6).

- Direktiiviehdotuksen 7 artiklan mukaan ehdotuksessa säädettyjen toimenpiteiden, menettelyiden ja muutoksenhakukeinojen soveltamista koskevia kanteita voidaan nostaa vähintään yhden vuoden mutta enintään kahden vuoden aikana sen viimeisen seikan tietoon saamisesta, mikä oli kanteen perustana. Yleisnäkemyksen mukaan vanhentumisaika ei saa ylittää kuutta vuotta. JURIn mietinnössä 7 artiklan mukainen vanhentumisaika kanteen nostamiselle on 3 vuotta sekä jäsenvaltioiden on vahvistettava säännöt, joita sovelletaan vanhentumisajan lykkäykseen ja keskeytykseen.

- Direktiiviehdotuksen 8 artiklassa ehdotetaan merkittäviä rajoituksia asianosaisten oikeuteen tutustua oikeudenkäyntiaineistoon ja osallistua asian käsittelyyn tuomioistuimessa. Neuvoston yleisnäkemyksessä 8 artiklan muotoilu liikkui parempaan suuntaan. JURIn mietinnössä artiklaan 8 on tehty asiasisällöllisesti samansuuntaisia muutoksia suhteessa alkuperäiseen direktiiviehdotukseen kuin neuvoston yleisnäkemyksessä.

- Yleisnäkemyksessä tehtiin vahingonkorvausta koskevaan artiklaan lisäys, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat kansallisen lainsäädäntönsä ja käytäntönsä mukaisesti rajoittaa tahattomasti toimiville työntekijöille työnantajan liikesalaisuuden laittomasta hankinnasta käytöstä ja julkistamisesta aiheutuvaa korvausvastuuta työnantajiinsa nähden. Asiallisesti samansisältöinen lisäys tehtiin vahingonkorvausta koskevaan artiklaan JURIn mietinnössä.

- Ongelmallisiksi ovat osoittautuneet myös alkuperäisessä direktiiviehdotuksessa määritellyt liikesalaisuuden laittomat käyttötilanteet (3 artikla) ja toisaalta lailliset käyttötilanteet (4 artikla), jotka saattavat käytännössä aiheuttaa tulkintaepäselvyyksiä, jotka korostuvat erityisesti työelämässä työnantajien ja henkilöstön välisissä suhteissa. Nämä työelämäliitännäiset ongelmalliset aspektit direktiiviehdotuksessa eivät olleet vielä nousseet esiin U-kirjelmän antamisen ajankohtana.

- Vaikka sen yleisnäkemyksen muotoiluun ei kaikilta osin oltu tyytyväisiä, Suomi oli valmis hyväksymään sen kompromissina.

(Neuvottelutilanne ja Suomen kanta)

- Suomi suhtautuu myönteisesti direktiiviehdotuksen tavoitteisiin ja hyväksyi neuvoston yleisnäkemyksen toukokuussa 2014.

- Tässä vaiheessa on vaikea arvioida, kuinka paljon trilogineuvottelujen kompromissitekstin sisältöön pystytään enää vaikuttamaan ja mitkä asiat nousevat neuvottelukysymyksiksi.

- Suomi pyrkii kuitenkin edelleen U-kirjeen linjausten mukaisesti vaikuttamaan siihen, että direktiivin lopullinen muotoilu olisi Suomen kannalta mahdollisimman hyvä.

- Suomi on myös pyrkinyt siihen, että direktiivin luonne minimidirektiivinä kävisi selkeästi esille tai direktiivi muuten jättäisi tarpeeksi harkintavaltaa ja joustonvaraa jäsenmaille. Suomessa liikesalaisuuksien suojan taso on kohtuullisen hyvä. Tämä perustuu erityisesti toimivaan rikosoikeudelliseen oikeussuojajärjestelmäämme. Suomi pyrkii edelleen varmistamaan, ettei direktiivi toteutuessaan heikennä kansallisiin rikosoikeudellisiin säännöksiin perustuvaa liikesalaisuuksien suojaa.

- Kun päätöksentekoprosessi on asian osalta jo pitkällä, Suomi on kuitenkin valmis myös hyväksymään kompromissimuotoiluja, jotta asiassa päästään lopulliseen yhteisymmärrykseen parlamentin kanssa.